

Dagens samhällsutveckling, en liberal utmaning

Liberala pionjärer lade grunden till dagens öppna och demokratiska Sverige, till exempel genom världens äldsta yttandefrihetslagar, avvecklande av tull- och handelshinder, införande av folkskolan, näringsfrihet, allmän och lika rösträtt, socialförsäkringar, jämställdhetsreformer och LSS. De vägledades av den liberala ideologin som sätter individen och hennes frihet i centrum.

Liberala reformer har steg för steg ökat friheten för kvinnor och män, barn och unga, hbtq-personer och personer med funktionsnedsättningar. Sverige är idag möjligheternas land för många. Men samtidigt ökar klyftan mellan de som har det bra och de som växer upp med låga förväntningar, som fastnar i social utsatthet och fattigdom, utanförskap och brottslighet. För många är Sverige fortfarande de stängda dörrarnas land.

Som liberaler värnar vi en social välfärd som ska säkerställa trygghet och möjligheter för alla, oavsett var man bor eller vilka förutsättningar man har i livet. Men välfärden är inte jämlik. Skolresultat och vilka vårdköer man möts av beror i orimligt hög grad på var man bor.

Sverige är fortfarande inte ett land där alla barn kan räkna med samhällets stöd när deras föräldrar skadar dem, eller när de i skolan möts av låga förväntningar. Vi har en skola som allt för ofta misslyckas med kunskapsuppdraget, särskilt i utsatta områden där samhällets ansträngningar borde vara så mycket större.

För många människor upplever en vardag av hot och otrygghet, för många kvinnor och flickor drabbas av våld och våldtäkter. Samtidigt växer enklaver fram som präglas av en parallell rättskipning och där gängkriminalitet, rån och våldsbrott breder ut sig på människors och rättsstatens bekostnad. Sverige är fortfarande ett land där nya svenskar riskerar år av passiviserande insatser, bidragsberoende och i många fall ett livslångt utanförskap.

Trots ett bättre företagsklimat på senare år möts entreprenören som vill etablera sig eller växa möts i alltför hög grad av misstro, regelkrångel och svårigheter att rekrytera rätt personal. Vi behöver fler företag och fler växande företag för att trygga jobben och välfärden.

Vi håller på att lämna efter oss ett land till våra barn där miljön och klimatet är oåterkalleligt förändrat. Där människors förutsättningar att leva och verka skadas på ett påtagligt sätt. Vi alla kan och bör bidra till att bromsa och vända utvecklingen. Vi måste satsa på forskning och innovativa

företag, framförallt att snabbare introducera ny klimatvänligare teknik som redan är tillgänglig.

Den liberala demokratin har uppnått större segrar för människans välbefinnande och frihet än något annat politiskt system, men för varje dag som vi misslyckas att lösa samhällsutmaningarna ökar antiliberala och främlingsfientliga rörelsers livsluft.

Vi har kommit långt från det 1990-tal då många såg liberalismen som den slutliga segraren i den ”de stora ideologiernas” kamp som präglade hela 1900-talet. Den liberala demokratin kombinerad med en liberal ekonomi sågs som den ideala samhällsmodellen. I det ena landet efter det andra anammades detta tänkande och liberala reformer implementerades. Globaliseringen hyllades och sågs som en viktig drivkraft i allt från fred till välbefinnande och ekonomisk utveckling. Det internationella samarbetet utvecklades och internationellt institutionsbyggande stod högt på agendan. Sverige blev medlem i EU. Öppenhet och tolerans var värderingar som anammades av allt fler. Den första Pride-festivalen hölls i Stockholm 1998.

Idag är det snarast en motreaktion mot detta 1990-tal som dominerar samhällsutvecklingen. Den amerikanska tankemedjan Freedom House följer och mäter utvecklingen av frihet och demokrati i världen. I rapporten för 2018 noterade man försämringar i demokrati och mänskliga rättigheter i 68 länder jämfört med förbättringar i 50. Detta var det trettonde året i rad med en global nedgång. Man konstaterar att försämringar sker i alla delar av världen och i alla kategorier av länder; fria, delvis fria och icke fria länder.

Politiska ledare med populistisk retorik och en antiliberal agenda styr i allt fler länder. Personer som i många fall är demokratiskt valda och ofta också återvalda. Men Putin, Erdoğan, Bolsonaro, Maduro med flera är inga demokrater i liberal mening. De använder makten till att inskränka det demokratiska systemet mellan valen, styra rättsväsendet, begränsa fria media och förfölja politiska motståndare. Det är tyvärr också riktningen i EU-länder som Ungern och Polen. Det sistnämnda är inte minst oroväckande, eftersom EU-samarbetet i så hög grad bygger på den liberala demokratin värderingar och praktik. I USA har vi en president som dramatiskt lagt om den politiska kursen. Liberala idéer om internationellt samarbete och institutionsbyggande, frihandel och mänskliga rättigheter städas ut, till förmån för det som kortsiktigt ser ut att gynna de egna. Steg för steg inskränks och demonteras den liberala demokratin institutioner.

Efter den liberala demokratin är det den liberala ekonomin med de internationella institutioner och regelverk som

byggts upp för att främja handel och internationellt samarbete, som är den främsta måltavlan. Globaliseringen som länge varit grunden för ekonomisk utveckling och ökat välstånd har stannat av och motverkas aktivt av protektionistiska krafter runt om i världen. Frihandel och internationella handelsavtal som långsiktigt gynnar alla mest, inskränks för kortsiktiga vinster för strategiska väljargrupper i enskilda länder.

Ett lyssnande liberalt parti

Den valanalys som gjordes efter valet 2018 pekar på att Liberalerna under lång tid varit ett parti som karakteriseras av många potentiella väljare men få som är trogna partiet i vått och torrt. Bara drygt 40 procent av våra väljare 2014 valde att ge Liberalerna sin röst 2018. Vi kan redan nu se en liknande utveckling sedan valet 2018. Ipsos siffror från i juli visar på en trohetsgrad på endast 60 procent, alltså har 40 procent av våra väljare redan nu väljer ett annat alternativ. Vi kommer ut klart sämst av alla partier.

Nu ser vi också en generell utveckling med allt fler rörliga väljare men också väljare som i allt högre utsträckning bestämmer sig sent och splittrar sina röster i de olika valen. Hela väljarkåren blir alltså allt rörligare och det ställer till särskilda problem för det parti som historiskt haft flest rörliga väljare. Det är ett viktigt mål att få fler av dem som väljer Liberalerna första gången att stanna kvar och fortsätta rösta på partiet. Detta ställer högre krav på oss när det gäller kontinuitet och en långsiktigt hållbar politik. Vi måste vara tydligare med att peka ut en riktning och sedan också konsekvent stå för den. Vi måste redovisa en helt annan sakpolitisk bredd än tidigare.

De senaste åren har vi tappat i sakpolitiskt förtroende i ett antal för samhället och väljare viktiga frågor. Vi har fortfarande en stark position i skolfrågorna men om det 2010 var 24 procent av väljarna som då tyckte att vi hade bästa politiken inom området, så har det fram till 2019 sjunkit till 15 procent (enligt Ipsos mätningar). Även vad gäller sjukvården, invandringen och lag och ordning anser allt färre väljare att vi är bästa parti. Nu gäller det att både befästa vår position i skolfrågan och bygga för ett växande förtroende i fler sakfrågor.

Partistyrelsen instämmer med valanalysgruppens rekommendationer. Den nya partistyrelsen bör formulera en tydlig målbild var partiet ska vara på medellång sikt, till exempel år 2030, och utifrån denna målbild ta fram en långsiktig strategi för att nå dit. Partiet behöver bli bättre på att analysera väljarkåren i stort och liberalernas väljarbas i synnerhet. Det är ett arbete som behöver prioriteras upp. Vi ska också möta väljarna inför nästa val med ett mer trovärdigt budskap i regeringsfrågan (se nedan). Vi bör även bli bättre att presentera en sammanhängande bild av våra lösningar, kunna presentera en politik som hänger ihop och som väljarna ser hänger ihop. I valanalysen finns också värdefulla förslag om att utveckla kampanjmetoderna, välkomna talanger och

arbeta mer strategiskt med medlemsvärvningen, utveckla det politiska samtalet inom partiet och engagera fler, utveckla nya arbetssätt, stödja en närvaro i hela landet och förnya den interna organisationen.

Vi ska ha en reformagenda som tar itu med orättvisor som funnits kvar genom historien och tacklar nya utmaningar. Det gör vi med genomtänkta reformer som grundar sig i den liberala ideologin och som är hållbara ekonomiskt på lång sikt, där vi aldrig ryggar för målkonflikter utan ärligt diskuterar dessa med våra väljare.

De senaste åren har generellt präglats av en politisk oförmoda att ta itu med samhällsproblemen. Den andra alliansregeringen tappade 2010–2014 i genomförandekraft i förhållande till den väldigt framgångsrika första mandatperioden. S/MP-regeringen 2014–2018 hade inte heller ett särskilt starkt politiskt mandat. Reformtakten har varit låg, den politiska debatten har fastnat i spelteori och politisk prestige.

Liberalerna ska nu vara ett parti som sätter medborgarnas problem och frihetsbegränsningar i centrum, inte våra motståndares agenda.

Liberalerna ska vara ett lyssnande parti, som drivs av vår ideologi, ett engagemang att lösa människors problem i vardagen och en idé om vilket land Sverige ska vara. Vi ska vara resultatutriktade. Det viktiga är att få igenom så mycket konkret liberal politik som möjligt i riksdagen, i regionerna och i kommunerna. Vi ska vara en öppen och konstruktiv samtals- och samarbetspartner. Liberalernas väljare förväntar sig att vi som parti driver igenom vår politik. Liberalernas uppgift är att driva Sverige i liberal riktning. Förhandlingar och kompromisser innebär att man måste ge och ta, att vi ibland får acceptera sådant som vi själva inte tycker är den bästa lösningen.

Liberalerna ska vara ett vardagsnära parti som svarar på de frågor människor ställer i sin vardag. Vi ska vara ett framtidsoptimistiskt parti som visar förståelse för människors oro och beslutsamhet att ta itu med samhällsproblem. Liberalerna ska vara ett modernt parti. Vi ska vara en politisk rörelse som öppnar upp sig och skapar arenor för människor utanför partipolitiken. För Liberalerna kommer alltid att lösa människors problem och öka deras frihet och förutsättningar till ansvarstagande i första hand. Vår största motståndare är inte andra liberaler, eller ens andra partier, utan samhällsproblemen.

Under innevarande mandatperiod kommer Liberalerna på riksplanet att ha fullt fokus på att genomföra JA – överenskommelsen. Så länge övriga partier i överenskommelsen fullföljer sina åtagande så är Liberalerna en pålitlig samarbetspartner. Genom budgetsamarbetet har vi möjlighet att driva den ekonomiska politiken i liberal riktning. I frågor som inte omfattas av JA och där statsbudgeten inte är fullt ut styrande kommer Liberalerna försöka få genomslag för vår politik inom ramen för riksdagens arbete. Det gäller till exempel utrikespolitiken, försvars-, rätts- och säkerhetspolitiken samt energipolitiken.

Det går inte nu att slå fast hur Liberalerna kommer att agera i regeringsfrågan i samband med valet 2022. Bäst för Sverige är en liberal politik förankrad i borgerlig samverkan. Alliansen har under lång tid varit vårt förstahandsval. Men

det politiska landskapet är i ett formativt skede och vilka förutsättningar som gäller ett par år framåt i tiden kan vi bara spekulera om. Det finns många frågetecken, ett par exempel: Vilka vägval kommer de andra allianspartierna att göra och i vilken utsträckning kommer de att stå fast vid den liberala värdegrund som var kärnan i de tidigare alliansregeringarna? Vad händer inom socialdemokratien, kommer det en radikalisering som reaktion på JA – samarbetet, som i praktiken omöjliggör framtida blocköverskridande regerings-samarbeten?

Erfarenheterna från 2018 och tidigare valrörelser pekar på att de svenska väljarna vill ha tydliga besked före valet om hur partierna avser att agera efter valet. När Liberalerna närmar sig valet 2022 ska den framtida positionen vara tydlig.

Tiden vi har framför oss är helt avgörande för Liberalerna. Det är här och nu vi beslutar oss för att vara den ledande kraften för att göra Sverige till möjligheternas land för alla. För att uppnå det behöver alla liberaler – förtroendevalda, medlemmar och sympatisörer – få fler och bättre möjligheter att bidra. Det kräver att vi identifierar de mest angelägna frågorna för våra väljare och kommer med lösningar grundade i den liberala ideologin. Vi ska utveckla och sprida lyssnande kampanjmetoder, samt arenor för fördjupande ideologiska samtal. Allt detta kan vi bara uppnå tillsammans, i hela landet. Liberalerna behövs mer än någonsin.

En politik för framtiden

SVERIGE – MÖJLIGHETERNAS LAND

Vi har en vision om Sverige som möjligheternas land. Liksom våra företrädare, de liberala hjältar och hjältinnor som varit med och byggt upp Sverige, tror vi inte på ett framtida idealsamhälle – en utopi. Människor ska vara fria att göra sina egna livsval och finna sina egna vägar till självförverkligande. Vår vision handlar om ett samhälle där alla har möjligheter, där det hela tiden skapas nya möjligheter, där människor oavsett förutsättningar och livshistoria möts av möjligheter och inte av stängda dörrar. Detta är ett dynamiskt samhälle där utvecklingen sker steg för steg och där det i varje tid skapas nya möjligheter som vi omöjligt kan förutse idag. Men vi kan som politiker ändå göra mycket. Vi kan främja innovationer och entreprenörskap, vi kan ge alla unga en bra start i livet, vi kan ha ett skyddsnät som fångar upp människor som misslyckas och ger dem nya möjligheter.

Sverige tillhör de bästa länderna i internationella jämförelser i levnadsstandard, välfärd och välstånd. Vi är också ett av världens mest jämlika länder när man mäter inkomstspridningen. Fler kan leva ett bra liv än någonsin tidigare. Vi blir allt äldre och med fler friska år. Ändå växer missnöjet med både den egna situationen och om hur samhället utvecklas i stort. Det finns reella omständigheter som förklarar detta; kritik mot myndigheter, regioner och kommuner som inte levererar; många på landsbygden känner sig övergivna; social oro och gängkriminalitet nära den egna

bostaden; en migrationspolitik som saknat långsiktighet och konsekvenstänkande. Vi ser en växande klyfta mellan den som har och den som inte har ett arbete. Fler ungdomar mår psykiskt dåligt än förr. Professionen i välfärdens kärna – poliser, lärare och sjuksköterskor, känner en växande frustration över att arbetsdagen äts upp av administration och att de inte får arbeta med det de är utbildade till.

I ett sådant läge är det en liberal uppgift att säkerställa att alla människor har tillgång till förutsättningar och möjligheter att utvecklas. Målet måste vara att ingen människa ska vara instängd och begränsad i möjligheter att påverka sitt eget liv. Det är en politisk uppgift att se till att livschanserna finns och när man missar eller misslyckas att livschanserna förnyas.

Friheten är liberalismens kärna. Utan frihet är det andra som bestämmer, begränsar valmöjligheterna och gör drömmar ouppnåeliga. Våra friheter har vunnits efter uthållig kamp och hårt motstånd. Det är liberal politik som gör Sverige till möjligheternas land. I år är det 100 år sedan en regering med den liberala statsministern Nils Edén, efter över två decenniums kamp av liberala feminister såsom Selma Lagerlöf och Anna Whitlock, i riksdagen till slut vann stöd för allmän och lika rösträtt. Liberaler har sedan genom åren drivit på för reformer som ökat friheten och vidgat människors möjligheter.

Men nya tider innebär nya begränsningar och nya utmaningar. Förhållanden och utvecklingstrender i samhället som vi kan vara allt annat än nöjda med. Men problemen är inte här för att stanna, de är inte olösliga. Med en liberal agenda kan vi skapa nya möjligheter. Det finns mycket som behöver göras och det finns inget politikområde som inte kräver vårt engagemang. Men för resten av den här mandatperioden kommer vi särskilt att fokusera på:

- Vi ska peka på möjligheterna för såväl staten, näringslivet och som den enskilda människan att ta ansvar i klimat- och miljöpolitiken g. Om vi ska motverka klimatförändringarna så krävs det att vi fasar ut fossila bränslen. Det är fullt möjligt med stöd av innovationer, alternativ och elektrifiering. Modern kärnkraft är ett sätt att långsiktigt möta en ökad elanvändning med ny elproduktion.
- Integration och arbetsmarknadspolitik handlar om att öppna nya möjligheter och stärka enskilda individers förmåga att ta till vara på dessa – inte om bidrag och omhändertagande.. Det kräver omfattande insatser för att lyfta utsatta områden. Den djupa segregation som vuxit fram i vårt samhälle måste hanteras, trenden måste vända. Vilka livschanser man har kan inte tillåtas bero på var man växer upp. Vi måste få en bostadsmarknad som inte stänger ute unga och nyanlända. Flickors och kvinnors möjligheter och frihet får inte begränsas av kulturella skäl, traditioner eller patriarkala strukturer. Insatser för social sammanhållning, integration och tillträde till arbetsmarknaden är centralt för att nå ett jämställt samhälle.

- Skola och utbildning handlar om att rusta unga för livet, att möta varje elev med höga förväntningar utifrån dennes förutsättningar och möjligheter att utvecklas. Alla barn och unga, oavsett kön, har rätt till en gedigen utbildning, en inspirerande och trygg skolmiljö som skapar studiero och studiemotivation. Många pojkars låga skolresultat och en utbredd anti-pluggkultur måste ges större uppmärksamhet. Genom förstatligande av skolan skapar vi bättre möjligheter att ge alla barn oavsett bakgrund en likvärdig skolgång. Var man kommer ifrån eller var man bor får inte vara avgörande. Men hela utbildningskedjan är lika viktig. Det börjar redan i förskolan, går via grund- och gymnasieskolan vidare till akademiens roll i en modern demokrati. Forskning, innovationer och entreprenörskap skapar förutsättningar för välfärd och nya jobb. Kompetensförsörjningen för både näringsliv och välfärdens verksamhet är en avgörande samhällsutmaning som kräver både nytänkande och omfattande resurser. Både högskolan, yrkeshögskolan och vuxenutbildningen behöver på allvar möta alla de behov som finns för att både få en första och en andra utbildning.
- Sverige ska vara ett land som ger möjligheter att förverkliga drömmar och framtidsplaner. Vi ska ha ett skattesystem som finansierar välfärd men som också ger incitament till arbete och företagande.
- Hela rättsväsendet måste lyftas. Många människors möjligheter begränsas av brottslighet och kriminella. Sverige är på väg utför ett slutande plan där gäng, kriminella organisationer och våldsbejakande extremism fått alltför stor plats. Samhället är alltför dåligt rustat för att gripa in när barn och unga utsätts för övergrepp och våld i hemmet eller i skolan. Detta är en utveckling som måste vändas. Hedersrelaterat våld och förtryck är vår största jämställdhetsutmaning.
- Det finns inget som begränsar människors möjligheter mer än utanförskap och social utsatthet. Individerna gör sina egna val men alla har rätt till ett drägligt liv. Liberal politik går ut på att ge alla livschanser och förnya dessa vid behov. De som är i behov av samhällets stöd hela livet ska ha rätt till det. Vi ska värna en välfärd som säkrar tillgång till hälso- och sjukvård i världsklass i hela landet som utgår från individens behov. LSS är fortsatt en prioriterad fråga.